

Cách giải quyết bài tập hợp âm ba hợp âm bảy và vận dụng vào thực hành những bài hát thiếu nhi cho sinh viên mầm non tại Trường Đại học Đồng Tháp

Lê Kim Chi*

* Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 09/1/2023; Accepted: 11/1/2023; Published: 17/1/2023

Abstract: Teaching simple music theory at pedagogical schools nationwide in general and preschool pedagogy in particular is the task of music teachers for students of preschool teacher training systems. non, among students who have been and are being trained at Dong Thap University. The training goal of Dong Thap University is to train students to become preschool teachers, so that after graduation, they will return to the place where they were born and grow up to teach preschool.

Keywords: music theory

1. Đặt vấn đề

Đối với môn âm nhạc trong chương trình ĐHSPT đào tạo giáo viên mầm non, các em được học hết tất cả các phân môn theo quy định của bộ giáo dục và đào tạo, Bên cạnh đó các em gặp rất nhiều khó khăn khi học môn lí thuyết âm nhạc sơ giản. Đây là môn học đòi hỏi khả năng tư duy logic và khả năng tư duy trừu tượng cao. Mặc dù các em đã qua chương trình phổ thông trung học ở địa phương trước khi trúng tuyển vào trường sư phạm. Do đặc thù môn học có dùng nhiều thuật ngữ, các kí hiệu, các dấu viết tắt, hình nốt...các em vô cùng bối rối và còn rất nhiều hạn chế trong việc lĩnh hội kiến thức này. Ngày nay, ngành Giáo dục - Đào tạo cả nước đang tích cực đổi mới theo tinh thần nghị quyết Ban chấp hành Trung ương Đảng lần thứ 2 khóa VII"...phải đổi mới mục tiêu, nội dung, phương pháp dạy học ở tất cả các cấp học, môn học. Đóng góp vào quá trình đào tạo con người mới XHCN phát triển toàn diện, hài hòa..."

Thực hiện chủ trương đó, nhiều năm qua, Trường Đại học Đồng Tháp- nơi chịu trách nhiệm chính về đào tạo và bồi dưỡng lực lượng giáo viên cơ sở trong tỉnh và nhiều tỉnh lân cận. Cùng với nhà trường, tổ mầm non trong đó có môn âm nhạc cũng đã tham gia tích cực trong việc thực hiện cải tiến phương pháp giảng dạy. Riêng bản thân tôi luôn cố gắng tìm những phương pháp truyền đạt sao cho người học dễ hiểu nhất.

2. Nội dung nghiên cứu

Để giảng dạy một số lượng lí thuyết âm nhạc sơ giản có độ dài là 8 chương, được viết ở cấp độ đơn giản đến phức tạp, nhưng những lí thuyết đơn giản từ chương 1 đến chương 3 là những phần cơ bản để

học sinh làm quen với môn học-bản chất đã rất trừu tượng và hầu hết học sinh chưa được tiếp xúc trước đó. Trong đó chương 4 và chương 5 là 2 chương trọng tâm của môn học này. Nó vận dụng vào thực hành chiếm 90% trong môn đàn phím điện tử.

Trong những năm qua, ở Trường Đại học Đồng Tháp việc dạy lí thuyết âm nhạc sơ giản (LTANSG) được tiến hành ở các lớp năm nhất (I) theo đúng quy định của chương trình và phải hoàn thành trọn vẹn trong học kì thứ nhất (I) để đảm bảo cho việc thi hết học phần tiến hành vào cuối học kì.

Biên chế lớp học khoảng 45 đến 50 em, vì vậy việc học tập và kiểm tra thực hành trong các tiết học vô cùng khó khăn vì mất khá nhiều thời gian. Trong giờ lên lớp giảng dạy LTANSG phần lớn giáo viên vừa dạy vừa hát mẫu bằng giọng thật mà không có hỗ trợ của các phần mềm khác. Vì giáo viên muốn thể hiện những cái kiến thức mà qua nhiều kinh nghiệm mới có được để truyền tải đến cho SV của mình, nhằm để thu hút sự theo dõi và tạo sự linh động cho tiết học.

Môn LTANSG được xem là môn học khó học, bởi toàn bộ phân môn, bao gồm rất nhiều hệ thống kí hiệu cơ bản, các thuật ngữ khó hiểu, các nội dung nặng về tính trừu tượng, nên sự thiếu linh hoạt của giáo viên trên lớp học sẽ dẫn đến không khí nặng nề, khô khan, sinh viên dễ đi đến tình trạng bị động, thiếu ý thức tự giác khi tiếp thu, thậm chí có thể đi đến việc chán, không thích học bộ môn, tình trạng dạy chay trong giờ LTANSG thường xuyên xảy ra bởi những nguyên nhân sau đây:

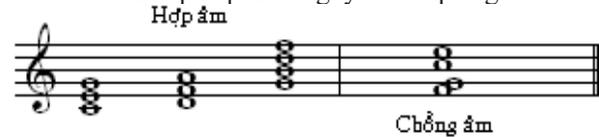
Khả năng sử dụng nhạc cụ, đặc biệt là đàn phím điện tử, SV chưa được tiếp cận ở phổ thông, các em

chưa biết gì về nhạc cụ chỉ được học sơ lược về lý thuyết đơn giản. Về phía sinh viên do thi tuyển sinh đầu vào còn hạn chế, đa phần không có năng khiếu. Nên khi vào học là vấn đề khó của cả người dạy và người học

Các em nghĩ âm nhạc là chỉ có hát nhưng trong nội dung của chương 4 và chương 5 là làm bài tập như những môn toán, lý, hóa, nên phần nào làm các em bối rối. Trong đó chương 4 là quan trọng nhất.

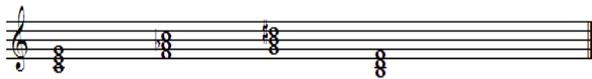
Chương 4 hợp âm? Trong chương này SV cần nắm và hiểu rõ những nội dung gì? Hợp âm là gì? Hợp âm ba và hợp âm bảy là gì? Cấu tạo và các thể đảo của nó.

+ Hợp âm: Hợp âm là một chồng âm có từ ba âm thanh trở lên sắp xếp theo nguyên tắc quãng ba.

Hợp âm ba: có 3 âm, cấu tạo từ âm dưới (gốc) đi lên gồm 2 quãng 3 chồng lên nhau.

Có 4 dạng hợp âm 3: Hợp âm 3 trưởng, hợp âm 3 thứ, hợp âm 3 tăng, hợp âm 3 giảm.

Sự giống và khác nhau của của 4 loại hợp âm này như sau:

Giống nhau: cùng được cấu tạo từ ba nốt theo quy luật quãng 3.

Khác nhau: Hợp âm trưởng thì cấu tạo quãng 3 trưởng ở dưới và quãng 3 thứ ở trên, 2 âm ngoài cùng tạo thành quãng 5 đúng, thể hiện tính chất mạnh mẽ (dur). Hợp âm thứ là ngược lại với hợp âm trưởng cả về cấu tạo nhưng 2 âm ngoài cùng vẫn tạo ra quãng 5 đúng và tính chất mềm mại (moll), hợp âm 3 tăng là cấu tạo 2 quãng trưởng chồng lên nhau, 2 âm ngoài cùng tạo ra quãng 5 tăng, tính chất là căng thẳng, hợp âm 3 giảm là cấu tạo hoàn toàn ngược lại với hợp âm 3 tăng, 2 âm ngoài cùng tạo ra quãng 3 giảm.

Để SV hiểu rõ hơn trong quá trình làm bài tập các em phải học thuộc bảng quãng:

- Quãng 1 đúng: 0 cung
- Quãng 2 thứ (t): 0,5 cung
- Quãng 2 trưởng (T): 1 cung
- Quãng 3 thứ : 1,5 cung
- Quãng 3 trưởng: 2 cung
- Quãng 4 đúng: 2,5 cung
- Quãng 4 tăng (+): 3 cung

- Quãng 5 giảm (-): 3 cung
- Quãng 5 đúng: 3,5 cung
- Quãng 6 thứ : 4 cung
- Quãng 6 trưởng: 4,5 cung
- Quãng 7 thứ: 5 cung
- Quãng 7 trưởng: 5,5 cung
- Quãng 8 đúng: 6 cung

Bước đầu giáo viên (GV) cho ví dụ mẫu sau đó cho SV làm theo nhưng với những hình nốt khác, để các em được thực hành qua từng thể loại hợp âm ba, kế tiếp GV cho SV nghe những hợp âm: trưởng, thứ, tăng, giảm, được thể hiện trên đàn để các bạn thấy được màu sắc và sự khác nhau của từng hợp âm.

Bước tiếp theo GV hướng dẫn phần thể đảo của hợp âm ba (trưởng, thứ, tăng, giảm) để vận dụng vào thực hành đàn bài hát thiếu nhi, và đệm hát trên đàn phím nói chung. Phần thể đảo có 2 dạng:

Thể đảo một: Kí hiệu: (6) – hợp âm ba đảo một có âm thấp nhất là âm ba, gọi là hợp âm sáu. Đặc điểm của nó là quãng 6 được hình thành từ âm dưới đến âm 1 (âm 1 được chuyển lên một quãng 8).

Thể đảo hai: Kí hiệu: (6_4) – hợp âm ba đảo hai có âm thấp nhất là âm năm, gọi là hợp âm bốn sáu. Đặc điểm của nó là quãng 6 và quãng 4 được hình thành từ âm dưới đến âm 1 và âm 3 (âm 1 và âm 3 được chuyển lên một quãng 8)

Hợp âm bảy át: trong âm nhạc có nhiều hợp âm bảy nhưng hợp âm bảy át (V7) được cấu tạo trên bậc 5 của điệu thứ.

Khái niệm: Hợp âm bảy gồm có 4 âm, cấu tạo từ hợp âm ba chồng thêm một quãng ba trưởng hoặc một quãng ba thứ.

Hợp âm bảy có bốn dạng, nhưng sử dụng nhiều nhất là hợp âm bảy át.

Hợp âm bảy át được xây dựng trên bậc V của điệu trưởng tự nhiên và điệu thứ hòa thanh. Tên gọi các âm của h.â 7 tương tự như h.â ba, thêm âm thứ tư gọi là âm 7. Hợp âm 7 át có 3 thể đảo và một thể nguyên vị.

- **Thể nguyên vị:** Kí hiệu: V₇ hoặc D₇. **Cấu tạo:** 3T + 3t + 3t.

- **Các thể đảo của hợp âm bảy át**

Thể đảo 1: Kí hiệu: V⁶₅ hoặc D⁶₅. **Cấu tạo:** 3t +

3t + 2T.

Thẻ đảo 2: Kí hiệu: V_3^4 hoặc D_3^4 . **Cấu tạo:** 3 t + 2T + 3T.

Thẻ đảo 3: Kí hiệu: V_2 hoặc D_2 . **Cấu tạo:** 2T + 3T + 3t

Cách vận dụng các hợp âm trên và hợp âm bảy vào bài hát thiếu nhi:

Đa phần những bài hát thiếu nhi sẽ được viết ở giọng không có dấu hóa ở khóa biểu là đô trưởng (C-dur) và la thứ (a-moll) một số ít bài hát còn lại được viết ở giọng có 1 dấu thăng giáng và 2 dấu thăng giáng. Trong âm nhạc thời cổ điển quan hệ họ hàng gần của các hợp âm trong âm nhạc được quy định như sau:

VD: bài hát ở giọng đô trưởng (C-dur) thì sẽ đi cùng những hợp âm sau:

C (đô trưởng) - F (pha trưởng) - G7 (son bảy, đôi khi sử dụng G) - Dm (rê thứ) - Em (mi thứ) - Am (la thứ). Trong sáu hợp âm trên không phải lúc nào cũng phải có mặt đầy đủ, tùy vào bài hát, đôi khi chỉ sử dụng 1 vài hợp âm trong vòng công năng trên là đủ.

Tương tự nếu bài hát viết ở giọng F, G, Am, Em, Dm cũng sẽ sử dụng những hợp âm họ hàng gần như giọng đô trưởng (C)

CHO TÔI ĐI LÀM MƯA VỚI

Nhạc và lời: Hoàng Hà

3. Kết luận

Lí thuyết âm nhạc sơ giản mầm non sẽ giúp người học nâng cao kĩ năng sử dụng những kiến thức cơ bản vào thực hành những môn học liên quan như đàn phím điện tử, hòa âm, sáng tác... Để nâng cao chất lượng giảng dạy lí thuyết âm nhạc sơ giản mà cụ thể là vận dụng những nội dung trên vào bài hát thực tế, GV cần cho SV làm bài tập nhuần nhuyễn. Thực hành đàn nhiều hơn những bài hát thiếu nhi, trước tiên cần vận dụng những bài hát ngắn trước. Mỗi bản thân sinh viên có vận dụng vào bài hát được hay không còn phụ thuộc vào phương pháp học của từng sinh viên, tính chuyên cần của sinh viên trong việc học các môn lí thuyết có thực hành bài tập đòi hỏi rất nhiều, vì vậy kết quả như thế nào là phụ thuộc vào quá trình học và sự cố gắng nỗ lực của các em rất nhiều.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Tú Hương (2004), *lí thuyết âm nhạc cơ bản*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
2. Hoàng Hoa (2007), *Giáo trình hòa âm ứng dụng*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
3. Lê Thị Hiền (2004), *Phương pháp phối hòa âm toàn thư cho đàn ghita*, NXB Văn Nghệ, Thành phố Hồ Chí Minh.
4. Hoàng Văn Yên (1993), *Trẻ thơ hát*, NXB Âm nhạc.
5. V.A. Vakhrameev (1993), *Lí thuyết âm nhạc cơ bản*, NXB Âm nhạc.

Bụi Phấn